

“La mort de Teddy”: una experiència per a gaudir i aprendre

Raul Oswaldo Senra Jiménez (rauloswaldos@hotmail.com)

Esther Martínez Jiménez (martinezjimenez@yahoo.es)

Professors de física i química de l'IES Azorín (Petrer)

Mitjançant aquesta experiència demostrarem el què si l'atmosfera només fora 100% oxigen, al respirar ens cremaríem els pulmons, no obstant això, gràcies a què només té un 21% d'oxigen podem respirar sense cap problema. Amb aquest exemple de reacció també podem conèixer quina quantitat d'oxigen han d'aportar les nostres cèl·lules per a cremar la quantitat de sacarosa que ingerim diàriament.

INTRODUCCIÓ

Aquesta pràctica que proposem en principi es troba dirigida a un nivell de segon de batxillerat, malgrat que a un nivell de primer de batxillerat n'hi hagen aspectes que els podríem treballar amb els alumnes.

Mitjançant aquesta experiència volem mostrar i estudiar la reacció fortament exotèrmica i oxidant que es produeix entre l'oxigen i el sucre. Per a aconseguir aquest objectiu utilitzarem i estudiarem tres reaccions d'oxidació-reducció i les seues modificacions energètiques: la descomposició del clorat potàssic per a obtenir oxigen, la reacció del sucre (llepolia) en aquesta atmosfera rica en oxigen i la reacció global produïda.

Objectiu

Estudiar una reacció redox i realitzar càlculs d'entalpia de reacció.

Materials/reactius:

Clorat de potassi, llepolia, espàtula, tub d'assaig, encenedor de gas, suport, pinça, doble femella, guants, bata de seguretat i ulleres de seguretat.

Figura 1: Reactius i materials de laboratori.

Procediment experimental:

- 1) Agafar un tub d'assaig, ficar dins amb l'ajuda d'una espàtula una mica de clorat de potassi.
- 2) Posar-se les ulleres de seguretat i els guants. Aquesta reacció química s'ha de realitzar per a més seguretat dins d'una campana de gasos, o a l'aire lliure. Encendre l'encenedor Bunsen i escalfar el clorat de potassi.
- 3) Esperar fins a què es fon ($\sim 360^\circ$), per a alliberar tot el seu oxigen.
- 4) Llavors, afegir en el tub d'assaig un trosset de llepolia (sacarosa).
- 5) La reacció és immediata i molt vigorosa perquè n'hi ha oxigen pur en el tub d'assaig.

TREBALL D'INVESTIGACIÓ AL VOLTANT DE LA REACCIÓ OBSERVADA AL LABORATORI:

1. Observa la sal que hem utilitzat (*figura 2*) i completar la següent fitxa al voltant d'aquesta sal.

Fórmula	
Nom	
Estat d'agregació	
Color	
Densitat	
Tipus d'enllaç	
Massa molecular	
Punt de fusió	

2. Dibuixa l'estructura de Lewis per a l'ió clorat.
3. Busca diferents utilitats d'aquesta sal en la nostra societat.
4. Explica per què es calfa prèviament la sal abans d'afegir la llepolia? (*figura 3*)
5. Escribeu la reacció que té lloc al afegir la llepolia. (*figura 4*)
6. Realitza una fitxa de seguretat: perillositat i primers auxilis a tenir en compte a l'hora de realitzar aquest experiment.
7. Observa al realitzar l'experiment: Va a sobreviure TEDDY?
8. Explica si influirà en la reacció el posar un altre tipus de llepolia: mora, coca-cola...

Figura 2: Clorat de potassi

Figura 3: Calfant el clorat de potassi

Figura 4: Afegint la llepolia al clorat de potassi fos.

ANÀLISI DELS RESULTATS:

El clorat de potassi és un potent oxidant que reacciona violentament amb el sucre (sacarosa) dels óssos de goma.

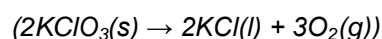
1ª reacció

Quan es calfa el clorat de potassi es descompon en clorur de potassi líquid i oxigen gasós (*figura 5*).

Figura 5: Descomposició del clorat de potassi en clorur de potassi líquid i oxigen gasós.

- a) Escribeu la reacció ajustada.

- b) Assigneu els nombres d'oxidació a tots els elements i identifiqueu les espècies que s'oxiden i les que es redueixen.
- c) Escribeu l'equació en forma iònica (eliminant els ions espectadors) i identifica ara l'agent oxidant i l'agent reductor.

Nota: El KClO_3 és a la vegada oxidant i reductor, en aquest cas es diu desproporció.

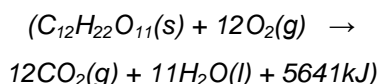
2ª reacció

L'oxigen gas pur és combustible, per la qual cosa la sacarosa que forma part de la llepolia reacciona amb l'oxigen desprenent-se diòxid de carboni gasós i aigua líquida, a més a més d'una gran quantitat d'energia (5641 KJ/mol).

Figura 6: Reacció de la sacarosa amb l'oxigen pur per a obtenir diòxid de carboni i vapor d'aigua a més d'una quantitat d'energia considerable.

- a) Escriu la reacció ajustada, incloent-hi l'energia que intervé.

- b) Escriu el valor de la variació de l'entalpia de la reacció. És exotèrmica o endotèrmica?
 c) Quina gràfica correspon a aquesta reacció?
 d) Assigneu nombres d'oxidació a tots els elements i identifiqueu quines espècies s'oxiden i es redueixen.
 e) Escriu les semireaccions d'oxidació i reducció.

Nota: oxidació: sacarosa a CO_2 ; reducció: O_2 a H_2O)

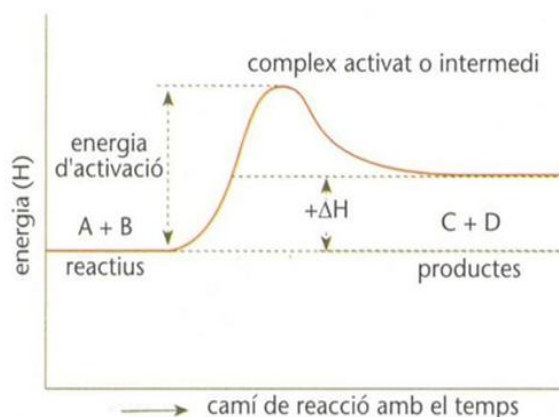
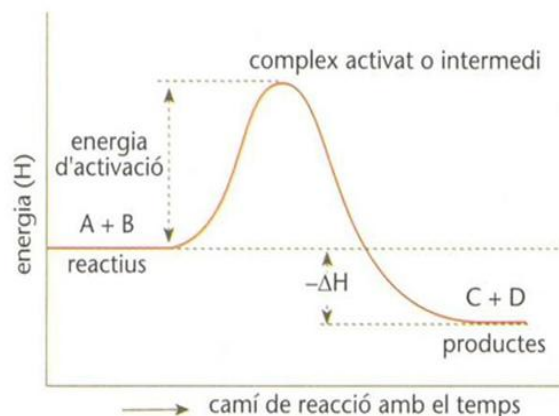
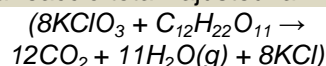

Figura 7: Diagrames d'energia – curs de la reacció

REACCIÓ GLOBAL:

Aquí tenim un exemple d'una reacció redox. Reacciona el clorat potàssic fos, un poderós agent oxidant, amb la sacarosa de la llepolia. Com a resultat es forma diòxid de carboni, vapor d'aigua i clorur potàssic. Es tracta d'una reacció altament exotèrmica.

- a) Escriu la reacció total i ajusteu-la.

- b) Coneixent les quantitats d'entalpies de descomposició del clorat de potassi es de -22,3 kJ/mol; calculeu l'entalpia de la reacció global i compareu-ho amb els següents ordres de magnitud:

1 J	Energia necessària per a situar una menuda poma (102 g) a un metre damunt la superfície terrestre.
$4,8 \times 10^7$ J	Energia alliberada durant la combustió d'1 kg de gasolina
$1,33 \times 10^{20}$ J	Energia alliberada durant el tsunami de l'oceà Índic en 2004
$4,184 \times 10^6$ J	Energia alliberada durant l'explosió d'un kilogram de TNT
$6,3 \times 10^6$ J	Valor nutritiu diari recomanat per a una dona 1500 Kcal Valor nutritiu diari per a un home 2000 kcal = $8,4 \cdot 10^6$ J

c) Assigneu nombres d'oxidació a tots els elements que intervenen i identifiqueu quines espècies s'oxiden i quines espècies es redueixen.

d) Escriu les semireaccions d'oxidació i reducció.

Nota: Reducció: Ió clorat a clorur; oxidació: Sacarosa a CO_2 .

e) Càlculs estequiomètrics: Quina quantitat de clorat potàssic necessitaríem per a oxidar completament 4 llepolies? I quina quantitat d'oxigen es necessari?

IMATGES I VIDEO

Totes les imatges són fetes a l'institut pels alumnes.

Adreça d'una reproducció de l'experiència feta pels alumnes: http://www.youtube.com/watch?v=sThVWI_uCnw